

УДК 327.5(477:470+571)(4-6ЄС)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.57.17>

ГЕОПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ НЕОГОЛОШЕНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Тетяна Плазова

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
кафедра воєнної історії
вул. Героїв Майдану, 32, 79012, м. Львів, Україна*

Олександр Тимошук

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
факультет бойового застосування військ
вул. Героїв Майдану, 32, 79012, м. Львів, Україна*

Стаття відображає основні аспекти та ключові результати дослідження, присвяченого аналізу впливу російсько-української війни на ЄС у політичній, соціальній, економічній та безпековій сферах. Стаття акцентує на значущості теми в умовах сучасної міжнародної ситуації, оскільки ескалація війни не лише створює нові виклики для європейської безпеки, а й змінює стратегічні й геополітичні пріоритети Європейського Союзу, загрожуючи його єдності та стабільності. Метою дослідження є систематизація та аналіз геополітичних наслідків війни для ЄС, зокрема в аспектах зовнішньої політики, безпеки, енергетичної незалежності, а також у впливі на соціальну та економічну політику держав-членів. Методологія статті включає комплексний підхід, який поєднує методи аналізу та синтезу, порівняльно-історичний аналіз, а також використання статистичних даних для оцінки впливу війни на різні сфери європейської політики. Це дозволяє повноцінно відобразити складність ситуації та інтегрувати висновки з різних дослідницьких підходів для створення системного розуміння проблеми. Результати дослідження показують, що неоголошена війна між росією та Україною істотно вплинула на внутрішню та зовнішню політику країн ЄС, а також прискорила перегляд оборонних стратегій та зміцнення колективної безпеки в межах НАТО. Окрім цього, енергетична політика ЄС зазнала значних змін, спрямованих на зменшення залежності від російських енергоносіїв і розвиток альтернативних джерел енергії. Стаття також демонструє, що міграційні хвилі з України до ЄС стали значним соціальним викликом для країн, що приймають біженців, однак вони не викликали такої кризи, як міграція 2015 року. Висновки підтверджують, що російсько-український конфлікт став одним із ключових факторів, які змушують ЄС розробляти єдину зовнішню та безпекову політику, а також створювати нові механізми для зміцнення своєї стійкості до зовнішніх загроз. Запропоновані в статті рекомендації передбачають необхідність розвитку спільної європейської політики безпеки та енергетичної незалежності, а також забезпечення стабільності на континенті шляхом підтримки демократичних процесів і захисту прав людини.

Ключові слова: політична стабільність, економічні санкції, транснаціональні виклики, міжнародні відносини, міграційна криза.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна, що почалася з анексії Криму у 2014 році й перетворилася на повномасштабну агресію у 2022 році, стала однією з найбільших геополітичних криз у Європі після Другої світової війни. Цей конфлікт не тільки змінив політичний та безпековий ландшафт регіону, але й викликав серйозні наслідки для

Європейського Союзу. Європа, що довгий час розглядалася як територія миру та стабільності, опинилася перед новими викликами, які стосуються не лише безпеки, але й енергетичної залежності, економічної стійкості та внутрішньої єдності. Збройний конфлікт змусив ЄС переглянути свої політичні пріоритети, посилити оборонні програми та диверсифікувати енергетичні ресурси.

Водночас війна вплинула на відносини між країнами-членами, викликавши суперечки щодо шляхів підтримки України та санкційної політики щодо росії. Європейська спільнота змушена адаптувати свою зовнішню політику до нової реальності, коли загроза стабільності та безпеці є реальною, а не теоретичною. Крім того, війна привернула увагу до таких проблем, як військова підготовка, кібербезпека, захист критичної інфраструктури та інтеграція біженців, що потребує значних ресурсів та координації між країнами-членами.

Таким чином, необхідність розгляду геополітичних наслідків цієї війни для країн Європи є нагальною, оскільки вони охоплюють широкий спектр питань, включаючи питання безпеки, енергетичної незалежності, економічної стабільності та збереження єдності спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи геополітичні наслідки російсько-української війни для Європейського Союзу, важливо звернути увагу на наявні наукові підходи до вивчення цієї проблеми. Значна кількість дослідників аналізують вплив війни на ЄС з погляду безпеки, економічної політики, соціальних змін та міжнародних відносин. Кожен із цих підходів робить цінний внесок у загальне розуміння досліджуваного питання, надаючи можливість розглянути різні аспекти конфлікту та його наслідків для європейської спільноти. По-перше, значна частина наукового доробку зосереджується на безпекових питаннях та зміні оборонної політики ЄС під впливом війни. Є. О. Горюнова [1], Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк [2] аналізують трансформації в політиці НАТО та оборонні ініціативи в межах ЄС, зокрема розширення європейської оборонної стратегії та створення нових механізмів колективного захисту. Такі підходи дозволяють глибше розглянути вплив війни на оборонні пріоритети європейських країн і формування стратегії на майбутнє, що є важливим для визначення можливих сценаріїв розвитку ЄС як безпечного союзу. Для нашого дослідження ці підходи важливі тим, що саме вони акцентують на потребі ЄС у створенні більшої автономії у сфері безпеки та підвищенні стійкості до зовнішніх загроз.

Економічний підхід розглядає вплив санкцій проти росії та енергетичної кризи на країни ЄС. Н. П. Середюк [3], І. П. Шевель [4] вказують, що обмеження на російські енергоносії змушують ЄС шукати нові джерела енергії та активніше впроваджувати програми енергетичної незалежності. Це дослідження допомагає глибше зрозуміти, яким чином конфлікт трансформував енергетичний ринок Європи, стимулюючи країни блоку до інвестицій у відновлювані джерела енергії та диверсифікації постачань. Для цієї статті економічний аспект є фундаментальним, оскільки він відображає зв'язок між війною та економічною безпекою ЄС, а також надає базу для розробки рекомендацій з енергетичної незалежності.

Також важливо згадати підходи, що досліджують соціальні зміни, зокрема питання біженців, які масово перемістилися до країн ЄС. Т. Букіна, Н. Зленко [5] наголошують, що міграційна криза під час війни суттєво вплинула на соціальні системи європейських країн, змушуючи їх адаптуватися до нових викликів у сфері соціального забезпечення. Цей підхід допомагає зрозуміти, як війна змінює соціальні та демографічні структури європейських країн, а також висвітлює виклики адаптації та інтеграції біженців. Це важливо для нашого дослідження, оскільки воно вказує на соціальні наслідки конфлікту та їхній вплив на внутрішню єдність ЄС.

Нарешті, підходи, які розглядають міжнародні відносини, стосуються досліджень із приводу формування спільної політики щодо росії та її значення для європейської інтеграції. Науковці С. Віднянський [6], С. Р. Сулейманова [7], І. В. Зозуля [8] зазначають, що війна стала каталізатором єдності країн ЄС та зміцнення спільної позиції щодо зовнішньої політики. Цей підхід дозволяє розглянути, як війна сприяє консолідації європейських країн, підкреслюючи важливість спільних зусиль щодо забезпечення стабільності та протидії агресії.

Таким чином, у наукових працях здійснено комплексний огляд підходів до вивчення геополітичних наслідків російсько-української війни для ЄС, кожен із яких висвітлює окремих аспекти цієї проблеми – від безпеки та економіки до соціальної політики та міжнародних відносин, що є важливим для розуміння складної системи наслідків війни для європейської спільноти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження, присвячені окремим аспектам російсько-української війни, існує потреба в узагальненні та систематизації її комплексних геополітичних наслідків для європейської спільноти. Більшість наявних робіт зосереджуються на окремих сферах, однак питання їхнього взаємозв'язку та одночасного впливу на політику ЄС залишається менш дослідженим.

Ця стаття спрямована на подолання цієї прогалини шляхом комплексного аналізу, який об'єднує всі ключові наслідки війни, зокрема зміни в оборонній та зовнішній політиці ЄС, адаптацію до нових енергетичних реалій, соціальну інтеграцію біженців. Узагальнення даних аспектів дозволяє краще зрозуміти, як різні виклики впливають на внутрішню єдність та стійкість європейської спільноти, а також на її здатність протидіяти зовнішнім загрозам.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в аналізі геополітичних наслідків неоголошеної російсько-української війни для європейської спільноти, зокрема, як цей конфлікт впливає на політичну, економічну та безпекову стабільність країн Європейського Союзу та його сусідів.

Завдання дослідження:

- 1) дослідити, як війна вплинула на економічну та соціальну політику, а також політику безпеки країн ЄС, включно зі змінами у стратегіях НАТО та новими оборонними ініціативами в Європі;
- 2) розглянути довгострокові перспективи для європейської інтеграції та формування єдиної європейської політики щодо росії та інших потенційних загроз;
- 3) розробити рекомендації для зміцнення єдності ЄС й підвищення стійкості до зовнішніх загроз, зокрема через розвиток спільної політики безпеки, енергетичної незалежності та підтримки стабільності в Європі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальна оцінка геополітичних наслідків неоголошеної українсько-російської війни вимагає підходу, який охоплює кілька ключових аспектів: від прямих загроз до змін у довготривалих пріоритетах і цінностях, на яких ґрунтується європейська єдність.

Наслідки війни можна умовно поділити на три основні категорії: стратегічні, структурні та соціальні. Стратегічні наслідки пов'язані із безпосередніми викликами для безпеки та оборони ЄС. Структурні наслідки стосуються здатності ЄС адаптуватися до економічних і енергетичних зрушень, спричинених війною. Соціальні наслідки війни особливо гостро проявилися в міграційній кризі. Класифікація геополітичних наслідків неоголошеної російсько-української війни для країн Європи представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація геополітичних наслідків неоголошеної російсько-української війни для країн Європи

Стратегічні	Структурні	Соціальні
Переосмислення оборонної політики та збільшення оборонних бюджетів.	Енергетична диверсифікація та відмова від російських енерго-ресурсів. Перебудова ланцюгів поставання й змінення торгових відносин.	Міграційна криза та адаптація біженців. Поляризація громадської думки та виклики внутрішньої єдності.

Джерело: власна розробка авторів

Переосмислення оборонної політики та збільшення оборонних бюджетів. Неefективність ООН та ОБСЄ в запобіганні конфліктам викликала запит на глибоке реформування миротворчої діяльності та адаптацію до нових глобальних загроз. Світ наближається до багатополярності, але цей процес супроводжується зростанням напруженості та мілітаризацією, що підштовхує країни до зміцнення оборонних спроможностей.

Більшість країн ЄС вже переглянули свої оборонні бюджети, зокрема Німеччина оголосила про масштабні інвестиції в оборону, які до цього були обмежені через повоєнні зобов'язання. Після 24 лютого 2022 року країни ЄС оголосили про план створення Європейського фонду оборони, щоб зміцнити колективну оборонну спроможність та менше залежати від США у сфері безпеки. Високий представник ЄС Жозеп Боррель наголосив, що в умовах «радикальної невизначеності» Європа повинна зробити все можливе для захисту свого суверенітету та безпеки [9].

Президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр заявив, що війна росії проти України остаточно закреслила ідею спільного європейського дому, яка існувала з часів Горбачова. Тепер Європа та Захід змушені розглядати росію як реальну загрозу, яка вимагає відповідних заходів безпеки та створення надійних оборонних альянсів [10]. Ця зміна стала сигналом для збільшення інвестицій в оборонний сектор та розширення співпраці між союзниками.

Через посиловану небезпеку країни ЄС суттєво збільшують свої оборонні бюджети. Британія, Франція, Польща та інші країни виділили значні ресурси на модернізацію своїх армій та розвиток високотехнологічних військових систем. Британський експрем'єр Тоні Блер попередив, що через зміцнення Китаю та непередбачуваність росії домінування Заходу в міжнародних відносинах опиняється під загрозою, і тому необхідно нарощувати військову міць та водночас стимулювати «м'яку силу», щоб підтримувати вплив на країни, що розвиваються.

Тоні Блер та інші політичні лідери вважають, що світовий порядок, заснований на правилах, під загрозою через експансіонізм авторитарних режимів. Тенденції до авторитаризму та ревізійнізму в міжнародній політиці набирають обертів. Військова міць, як і раніше, залишається ключовим інструментом для врегулювання міжнародних конфліктів, що підтверджується прагненням росії створити військовий блок із Китаєм у межах Шанхайської організації співробітництва [11].

НАТО переживає своєрідне «відродження» як основний інструмент для стримування агресії росії. Після початку війни до альянсу приєдналися Фінляндія та Швеція. Збільшення оборонних бюджетів та модернізація армій стало головною темою серед союзників НАТО. Президент США Джо Байден наголосив на важливості зміцнення оборонного потенціалу Заходу для стримування росії, Китаю та Ірану.

Війна росії проти України не лише змусила країни Заходу посилити свої армії та збільшити оборонні бюджети, але й переосмислити основи світової безпеки, посилюючи акцент на власній військовій потужності для захисту демократії та стабільності в умовах нових геополітичних викликів.

Енергетична диверсифікація та відмова від російських енергоресурсів стали для Європейського Союзу пріоритетними завданнями, особливо з моменту ухвалення Версальської декларації 11 березня 2022 року. У цьому документі країни ЄС зобов'язалися якомога швидше відмовитися від імпорту російського газу, нафти та вугілля, усвідомлюючи, що понад третина бюджету росії формується з продажу цих ресурсів. Ще у 2023 році країни ЄС заплатили росії 30 мільярдів євро за постачання енергоресурсів, і у 2024 році ця сума може збільшитися [12].

Залежність ЄС від російського газу та нафти є критичною для таких країн, як Німеччина, яка на 46% залежить від російського газу і на 37% – від нафти, Угорщина, яка імпортує з Росії 85% газу, 65% нафти та повністю залежить від постачання ядерного палива. Словаччина та Болгарія також мають значну залежність від постачання російських енергоносіїв. На тлі цих фактів держави-члени ЄС разом із США, Великою Британією, Польщею, країнами Балтії, Фінляндією, Данією та Іспанією дедалі активніше виступають за негайне скорочення цієї залежності, впроваджуючи часткові мораторії на закупівлю російських енергоносіїв [6, с. 15].

Дії ЄС у цьому напрямі супроводжуються впровадженням жорстких санкцій. Рада ЄС, наприклад, ухвалила 8-й пакет санкцій 6 жовтня 2022 року, включивши до нього індивідуальні обмеження проти фізичних і юридичних осіб РФ, ліміт цін на російську нафту, розширені імпорتنі та експортні обмеження, які знижують доступ росії до критичних для її економіки технологій та товарів. Під санкціями тепер перебувають 1236 фізичних і 115 юридичних осіб із російської федерації. Крім того, санкції поширено на Херсонську та Запорізьку області, а також запроваджено обмеження на фінансові й IT-консультації, що значно ускладнює для росії підтримку технологічного рівня й модернізацію її промисловості.

Отже, енергетична диверсифікація для ЄС є не тільки економічною необхідністю, але й політичним жестом солідарності з Україною та запорукою власної енергетичної безпеки. ЄС активно шукає альтернативи російським енергоресурсам, залучаючи постачання з США, Норвегії, Катару, а також прискорює перехід до відновлюваної енергетики. Крім того, війна поглибила вже наявну кризу постачання, підвищила ціни на енергоносії та змусила країни й компанії переосмислити свої постачальницькі стратегії, забезпечуючи стійкість і безпеку на фоні нових викликів. Через відмову від російського газу та нафти європейські країни були змушені шукати альтернативні джерела енергії. Це призвело до різкого подорожчання енергоносіїв, що стало важким тягарем для європейських економік, які й так повільно відновлювалися після пандемії. Енергетична криза також відсунула на задній план кліматичні цілі, змушуючи Європу тимчасово повертатися до використання вугілля та збільшення видобутку нафти й газу, щоб зменшити залежність від російських ресурсів.

Санкції, накладені на росію, і контрсанкції, які вона запровадила у відповідь, стали серйозним ударом по світовій торгівлі. Згідно з даними Світового банку, ці заходи спричинили зниження обсягу світової торгівлі на 5%. Це вплинуло не лише на постачання сировини та залучення капіталу й робочої сили, а й на стабільність великих логістичних мереж. Продукція, яка раніше надходила через українські та російські порти, зокрема зерно, виявилася важкодоступною, що спричинило дефіцит та підвищення цін на харчові продукти в багатьох країнах [6, с. 16].

Події війни спонукали компанії та уряди переоцінити свою залежність від окремих постачальників і регіонів. Однією з помітних тенденцій стало переміщення виробництва ближче до споживача або ж розміщення виробництва в країнах із дружніми торговими відносинами (так званий підхід «friend-shoring»). Так, країни ЄС активно шукають нових постачальників сировини та енергоносіїв на Близькому Сході, в Африці та Північній Америці, щоб зменшити залежність від росії.

Україна, яка є одним із найбільших постачальників зернових культур у світі, через війну зазнала серйозних труднощів в експорті. Блокада Чорного моря з боку росії та пошкодження інфраструктура змусили українських аграріїв шукати альтернативні шляхи для експорту. Це призвело до активізації сухопутних маршрутів через Польщу та країни Балтії, а також підвищило глобальні ціни на зернові, посиливши продовольчу кризу в деяких регіонах світу.

Війна показала, наскільки вразливими є глобальні економічні мережі, і стала поштовхом до переосмислення глобалізації, фокусуючи її на регіональних та стабільніших партнерствах.

Міграційна криза та адаптація біженців. Російське вторгнення в Україну призвело до виникнення найбільшої міграційної кризи в Європі з часів Другої світової війни. Мільйони українців стали біженцями, рятуючись від бойових дій і шукаючи безпечні місця для проживання як в Україні, так і за її межами. За даними ООН, понад 13 мільйонів українців покинули свої домівки з початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, з них понад 5 мільйонів стали внутрішньо переміщеними особами, а 8 мільйонів знайшли притулок у сусідніх країнах. Масштаби цього переміщення вражають і створюють серйозний тиск на країни, які приймають громадян України, змушуючи їх коригувати свої міграційні політики й національні законодавства для забезпечення прав біженців і підтримки стабільності [13]. Особливо важливу роль у підтримці українців відіграють Польща, Німеччина та США, які стали тимчасовим домом для великої кількості українських біженців, зокрема жінок і дітей. Лише в Польщі проживає близько 22% українських біженців, у Німеччині – 14,6%, а в США – 11%. В інших країнах, таких як Чехія, Італія, Канада, Іспанія та Ізраїль, також значно зросла кількість українців, які потребують захисту й соціальної допомоги. Ця криза спонукає ці країни адаптувати не лише міграційні, але й економічні стратегії, адже біженці потребують працевлаштування, доступу до освіти, медичних послуг і соціального захисту [14].

Багато переселенців з України – високоосвічені, активні та інноваційно налаштовані жінки, що відрізняє цю кризу від попередніх. При цьому українські мігранти більш інтегровані в європейське суспільство, ніж попередні хвилі біженців із Сирії, які стикнулися з серйозними культурними бар'єрами. Понад 70% українських мігрантів мають вищу освіту, а 65% з них – працездатні жінки віком від 18 до 59 років, що створює передумови для їхньої активної інтеграції в нове середовище [15]. Водночас війна має негативні наслідки для демографічного майбутнього України. До кінця 2023 року кількість населення країни зменшилася до 33 мільйонів, що викликає занепокоєння щодо її відновлення після завершення бойових дій [5, с. 199]. Тривалість воєнних дій, руйнування житлової та міської інфраструктури, особливо в південних та східних регіонах, значно ускладнюють можливість повернення біженців. Відбудова України вимагає комплексної політики реінтеграції, яка враховуватиме економічні, соціальні та психологічні потреби біженців, щоб забезпечити умови для їхнього повернення й подальшого стабільного життя на батьківщині.

Поляризація громадської думки та виклики внутрішньої єдності. Поляризація громадської думки щодо міграційної кризи та підтримки біженців з України є однією

з ключових проблем для внутрішньої єдності країн, які приймають переміщених осіб. Масштабна підтримка українців викликає неоднозначну реакцію в різних верствах суспільства: з одного боку, солідарність і співчуття переважають у багатьох європейських країнах, з іншого – вразливість місцевих громад до економічних труднощів, обмеженого доступу до соціальних послуг та ресурсів, а також страх перед змінами на ринку праці можуть підсилювати соціальне напруження.

Так, у країнах, що найбільше приймають біженців, зокрема Польщі чи Німеччині, системи охорони здоров'я, освіти й соціального захисту відчують додаткове навантаження. У віддалених та сільських регіонах доступність послуг для місцевого населення вже обмежена, що створює передумови для соціальних конфліктів. Зростає потреба в залученні додаткових ресурсів для забезпечення належної медичної, соціальної та психологічної підтримки біженців, особливо вразливих груп, як-от людей похилого віку, хворих, поранених та дітей, які пережили травматичний досвід війни [5, с. 199].

Також є ризик виникнення політичного розколу в цих країнах. Частина суспільства підтримує політику відкритості та допомоги біженцям, однак інші групи громадян вважають, що пріоритет має бути наданий внутрішнім потребам і підтримці місцевих громад. Така поляризація може посилюватися в умовах економічної нестабільності або в разі затягування воєнних дій. Для того, щоб уникнути соціального розколу, важливо забезпечити систематичну та постійну підтримку як для біженців, так і для громад, що їх приймають. Це передбачає захист від потенційних загроз, зокрема торгівлі людьми, забезпечення доступу до освітніх і медичних послуг, а також інтеграційних програм, спрямованих на подолання бар'єрів між місцевими мешканцями та переселенцями.

Висновки. Російсько-українська війна суттєво змінила пріоритети економічної, соціальної та безпекової політики Європейського Союзу. Економічні санкції проти Росії спричинили значний вплив на ринки енергоресурсів, особливо нафтогазового сектору, що стимулювало країни ЄС до активного переходу на альтернативні джерела енергії. Соціальна політика зазнала змін через потік біженців, що вимагає адаптації соціальної інфраструктури. У сфері безпеки зростає активізація оборонних стратегій, зокрема через модернізацію та розширення можливостей НАТО, а також розвиток нових ініціатив, таких як Європейський оборонний фонд, що посилює готовність ЄС протистояти загрозам.

Війна стала каталізатором для посилення єдності країн ЄС, особливо у формуванні єдиної політики протидії агресії. Спільний курс ЄС щодо росії, включаючи санкційні пакети та політику енергетичної незалежності, демонструє згуртованість блоку у відповіді на загрози безпеці. Однак залишається виклик гармонізації підходів усіх країн-членів у довгостроковій перспективі, зокрема в контексті майбутньої політики щодо стабільності в регіоні та забезпечення готовності до потенційних конфліктів. Важливо продовжувати розвивати спільну політику безпеки та оборони, щоб забезпечити надійну відповідь на виклики з боку росії та інших можливих загроз. Одним із пріоритетів має бути енергетична незалежність ЄС, що вимагатиме подальших інвестицій у відновлювані джерела енергії та модернізацію енергетичної інфраструктури. Також необхідно зміцнювати механізми соціальної інтеграції та підтримки для біженців, що сприятиме стабільності в суспільстві. Скоординована підтримка України та інших країн-сусідів ЄС є необхідною для збереження стабільності та безпеки на європейському континенті.

Список використаної літератури

1. Горюнова Є. О. Зовнішня політика ЄС щодо російсько-української війни (2014–2022 рр.). *Науковий журнал «Політикус»*. 2022. Вип. 4–2. С. 46–51. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-спец.7>
2. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Спільна політика безпеки і оборони ЄС: еволюція і стратегія розвитку. *Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки* : зб. наук. ст. за матеріалами III Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова (м. Харків, 3 листопада 2017 р). Харків, 2017. Ч. 1. С. 3–9. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/14031> (дата звернення: 29.10.2024).
3. Середюк Н. П. Політичні аспекти українсько-російського протистояння (на сучасному етапі). *Науковий журнал «Політикус»*. 2019. Вип. 5. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-65-69>
4. Шевель І. П. Вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни у світі: соціополітичний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. Вип. 13. С. 181–194. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306912>
5. Букіна Т., Зленко Н. Міграційна криза як складова російсько-української війни. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 48. С. 196–201. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.24>.
6. Віднянський С. Україна – Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014–2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр.* 2022. Вип. 31. С. 10–37. DOI: doi.org/10.15407/mzu2022.31.010
7. Сулейманова С. Р. Поняття переговорів як способу альтернативного вирішення спорів. *Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції ім. Ю. С. Червоного* (м. Одеса, 18 грудня 2020 р.). Одеса: Фенікс, 2020. С. 56–58. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e8582f8-e16f-4195-8369-d57658185b17/content> (дата звернення: 29.10.2024).
8. Зозуля І. В. Глобальний, регіональний та національний виміри російсько-української війни. *Форум Права*. 2023. № 1 (74). С. 52–67. URL: http://forumprava.pp.ua/files/052-067-2023-1-FP-Zozulia_7.pdf (дата звернення: 29.10.2024).
9. Боррель Ж. Ми входимо в ідеальний шторм: Виступ топ-дипломата ЄС про нову світову реальність. *Українська правда: вебсайт*. 12.10.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/12/7148529/> (дата звернення: 29.10.2024).
10. Штайнмаєр заявив про крах ідеї спільного з РФ європейського дому. *Українська правда: вебсайт*. 08.05.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2022/05/8/7139066/7> (дата звернення: 29.10.2024).
11. Соколенко Е. Екс-прем'єр Британії – епоха домінування Заходу добігає кінця. *Українська правда: вебсайт*. 16.07.2022. URL: <https://www.unian.ua/world/era-dominuvannya-zahodu-dobigaye-kincyua-eks-prem-yerbritaniji-novini-svitu-11905500.html> (дата звернення: 29.10.2024).
12. Озтурк І. Скільки грошей заплатив Євросоюз Росії за нафту і газ: дані Eurostat. *Главком: вебсайт*. 16.02.2024. URL: <https://glavcom.ua/world/world-economy/skilki-hroshej-zaplativ-jevrosojuz-rosiji-za-naftu-i-haz-dani-eurostat-986249.html> (дата звернення: 29.10.2024).
13. Ukraine Situation Flash Update #47 (19 May 2023). *Reliefweb: вебсайт*. 2023. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-situation-flash-update-47-19-may-2023> (дата звернення: 29.10.2024).

14. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. *Укрінформ: вебсайт*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainciv-taih-migracia-zakordon-cerez-vijnu.html> (дата звернення: 29.10.2024).
15. Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2. *UNCHR: вебсайт*. 2022. URL: https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767#_ga=2.5544499.1218543842.1663 (дата звернення: 29.10.2024).

GEOPOLITICAL CONSEQUENCES OF THE UNDECLARED RUSSIAN-UKRAINIAN WAR FOR THE EUROPEAN COMMUNITY

Tetyana Plazova

*National Academy of Ground Forces named after Hetman Pyotr Sahaidachny,
Department of Military History
Heroiv Maidan str., 32, 79012, Lviv, Ukraine*

Alexander Tymoshchuk

*National Academy of Ground Forces named after Hetman Pyotr Sahaidachny, Faculty
of Combat Use of Troops
Heroiv Maidan str., 32, 79012, Lviv, Ukraine*

The article reflects the main aspects and key results of a study aimed at analyzing the impact of the Russian-Ukrainian conflict on the EU in the political, social, economic and security spheres. The article focuses on the importance of the topic in the conditions of the modern international situation, since the escalation of the war not only creates new challenges for European security, but also changes the strategic and geopolitical priorities of the European Union, threatening its unity and stability. The purpose of the study is to systematize and analyze the geopolitical consequences of the war for the EU, in particular in the aspects of foreign policy, security, energy independence, as well as in the impact on the social and economic policy of the member states. The methodology of the article includes a comprehensive approach that combines methods of analysis and synthesis, comparative and historical analysis, as well as the use of statistical data to assess the impact of the conflict on various spheres of European politics. This allows you to fully reflect the complexity of the situation and integrate findings from various research approaches to create a systemic vision of the problem. The results of the study show that the undeclared war between Russia and Ukraine had a significant impact on the domestic and foreign policy of the EU countries, and also accelerated the revision of defense strategies and strengthening of collective security within NATO. In addition, the EU's energy policy has undergone significant changes aimed at reducing dependence on Russian energy carriers and developing alternative energy sources. The article also demonstrates that migration waves from Ukraine to the EU have become a significant social challenge for host countries, but they have not caused such a crisis as the migration of 2015. The conclusions confirm that the Russian-Ukrainian conflict has become one of the key factors forcing the EU to develop a unified foreign and security policy, as well as to create new mechanisms to strengthen its resistance to external threats. The recommendations proposed in the article include the need to develop a common European security policy and energy independence, as well as ensuring stability on the continent by supporting democratic processes and protecting human rights.

Key words: political stability, economic sanctions, transnational challenges, international relations, migration crisis.